

Akademia Katolicka w Warszawie – Collegium Joanneum
Instytut Sztuki Sakralnej

Sylabus przedmiotowy

Kierunek studiów	Edukacja muzyczna z muzyką kościelną
Forma studiów	Stacjonarne
Stopień studiów	I stopień
Profil kształcenia	praktyczny
Koordynator przedmiotu	Dr Jacek Jackowski
Prowadzący zajęcia	Dr Jacek Jackowski

1. Przedmiot

Nazwa przedmiotu w języku polskim	Folklor regionalny
Nazwa w języku angielskim	Regional Folklore
Język wykładowy	polski
Status przedmiotu	obowiązkowy
Kod przedmiotu	O_34
Rok i semestr	Rok II sem IV

2. Forma i miejsce zajęć, liczba godzin i punktów ECTS w planie studiów

Wykład	Ćwiczenia	Konwersatorium	Praktyka	Punkty ECTS	Miejsce zajęć
7,5	7,5	—	—	1	Sala dydaktyczna z zapleczem audio

3. Cele przedmiotu

Lp.	Cel przedmiotu
1	Wprowadzenie studenta w problematykę polskiego folkloru muzycznego — zapoznanie z regionami etnograficznymi Polski, ich tradycją muzyczną, gatunkami pieśni obrzędowej i powszechnej oraz instrumentarium ludowym.
2	Zapoznanie studenta z polskimi tańcami narodowymi (polonez, mazur, kujawiak, oberek, krakowiak) oraz tańcami regionalnymi w kontekście ich wykorzystania w edukacji muzycznej szkoły podstawowej.
3	Rozwijanie umiejętności rozpoznawania pieśni i melodii regionalnych, identyfikacji regionu pochodzenia oraz interpretacji ich związku z obrzędowością i religijnością ludową.
4	Kształtowanie świadomości znaczenia folkloru jako żywego dziedzictwa kulturowego Polski oraz postawy szacunku dla lokalnych tradycji muzycznych — istotnej zarówno w pracy nauczyciela muzyki, jak i muzyka kościelnego.

4. Wymagania wstępne

1.	Podstawowa orientacja w historii i geografii Polski na poziomie szkoły średniej. Elementarna umiejętność czytania nut w kluczu wiolinowym. Nie jest wymagane formalne zaliczenie innych przedmiotów kursowych — wszystkie niezbędne pojęcia z zakresu etnomuzykologii i folklorystyki są wprowadzane w toku zajęć.
----	--

5. Przedmiotowe efekty uczenia się

Kod efektu uczenia się przedmiotu	Efekty uczenia się dla zajęć	Kod standardu nauczyciel.	Kod efektu uczenia się kierunku
Wiedza (W)			
W1	Student zna podstawową terminologię z zakresu polskiego folkloru muzycznego oraz orientuje się w mapie regionów etnograficznych Polski (Mazowsze, Wielkopolska, Śląsk, Małopolska z Podhalem, Kurpie, Kaszuby, Lubelszczyzna, Rzeszowszczyzna, Pomorze); zna linie rozwojowe polskiej muzyki ludowej.	A1	K1_W02
W2	Student zna style muzyki ludowej poszczególnych regionów Polski oraz tradycje twórcze i odtwórcze (polskie tańce narodowe, gatunki pieśni, instrumentarium ludowe) oraz tendencje rozwojowe w zakresie ich kultywowania i przenikania do muzyki artystycznej (Chopin, Szymanowski, Lutosławski).	A1	K1_W03
W3	Student posiada wiedzę szczegółową dotyczącą obrzędowości i religijności ludowej związanej z rokiem liturgicznym i obrzędowym (pieśni maryjne, kolędy i pastoralki, pieśni pasyjne, pieśni obrzędowe rodzinne).	A1	K1_W20
Umiejętności (U)			
U1	Student potrafi wykonać reprezentatywny repertuar pieśni ludowych różnych regionów Polski z uwzględnieniem właściwej interpretacji stylistycznej i zasad manier wykonawczych charakterystycznych dla danego regionu.	A1	K1_U18
U2	Student potrafi przeprowadzić w szkole podstawowej słuchanie utworów muzycznych ilustrujących polskie tańce narodowe i główne gatunki muzyki ludowej, a także wskazać formy muzyczne i gatunki czerpiące z folkloru w muzyce artystycznej.	A1	K1_U30
Kompetencje społeczne (K)			
K1	Student jest świadom potrzeby krytycznej oceny posiadanej wiedzy oraz stałego pogłębiania kompetencji w zakresie polskiego folkloru muzycznego jako istotnego elementu tożsamości kulturowej nauczyciela muzyki i muzyka kościelnego.	A1	K1_K01
K2	Student efektywnie wykorzystuje wyobraźnię, intuicję, emocjonalność i twórczą postawę w animacji i popularyzacji tradycji muzycznych regionów — w środowiskach szkolnych, parafialnych i kulturalnych.	A1	K1_K02

6. Treści kształcenia

Nr	Treść
A. WYKŁADY (7,5 godz. = 5 bloków po 1,5 godz.)	
W1	Wprowadzenie do folkloru muzycznego i mapa regionów etnograficznych (1,5 godz.) Czym jest folklor muzyczny? Etnomuzykologia w Polsce — od O. Kolberga po współczesnych badaczy (J. i M. Sobiescy, A. Czekanowska, P. Dahlig). Podstawowe pojęcia: pieśń ludowa, melodia wędrująca, wariant, tradycja ustna. Mapa regionów etnograficznych Polski (Mazowsze, Wielkopolska, Śląsk, Małopolska z Podhalem, Kurpie, Kaszuby, Lubelszczyzna, Rzeszowszczyzna, Pomorze) — kryteria geograficzne, historyczne, językowe (gwary) i muzyczne. Różnice i cechy wspólne folkloru.
W2	Polskie tańce narodowe i regionalne — charakterystyka muzyczna (1,5 godz.) Polonez, mazur, kujawiak, oberek, krakowiak — geneza, rytmika, tempo, charakter. Tańce regionalne (zbójnicki, trojak, chodzony). Przeniknięcie tańców ludowych do muzyki artystycznej (Chopin — mazurki i polonezy, Moniuszko, Wieniawski). Miejsce tańców narodowych w podstawie programowej przedmiotu muzyka.
W3	Folklor regionalny: Mazowsze, Wielkopolska, Kurpie, Podhale (1,5 godz.) Pieśń mazowiecka — cechy melodyczne i rytmiczne; kapela mazowiecka (prym, sekund, basy). Zespół „Mazowsze” i spopularyzowany repertuar. Wielkopolskie dudy i koziół. Kurpiowskie pieśni weselne i żniwne (szeroka skala, melizmatyka). Muzyka góralska — skala góralska (lidyjska), ozdobniki, nuty sabalowe; kapela góralska; folklorizm podhalański Szymanowskiego (Harnasie, Mity).
W4	Folklor regionalny: Śląsk, Kaszuby, Pomorze, Lubelszczyzna, Rzeszowszczyzna (1,5 godz.) Śląskie pieśni górnicze i rodzinne. Kaszubskie diabelskie skrzypce i burczybas. Pieśni Lubelszczyzny, Rzeszowszczyzny, Sądeckich, Kielecczych i Podlasia (pieśni weselne, dożynkowe, obrzędowe). Instrumentarium regionalne: skrzypce, bassetla, bębenek obręczowy. Związki folkloru z religijnością ludową regionów.
W5	Gatunki pieśni, instrumentarium, folklor religijny, Kolberg, folklor w muzyce artystycznej (1,5 godz.) Systematyka gatunków pieśni ludowej: obrzędowe (weselne, pogrzebowe, pasterskie), doroczne (kołеды, pastorałki, pieśni zapustne, sobótkowe, dożynkowe), powszechne (miłosne, sieroce, zalotne, rodzinne); ballady ludowe. Polskie instrumentarium ludowe: chordofony, aerofony, membranofony, idiofony. Folklor religijny — pieśni maryjne regionalne, pasyjne, pielgrzymkowe; kołеды i pastorałki; rola pieśni ludowej w liturgii parafialnej. Oskar Kolberg (1814–1890) i monumentalne dzieło „Lud” — struktura, znaczenie, aktualność. Folklor w polskiej muzyce artystycznej: cytaty i stylizacja u Chopina, Moniuszki, Szymanowskiego, Lutosławskiego — granica między cytatem a stylizacją.
B. ĆWICZENIA (7,5 godz. = 5 bloków po 1,5 godz.)	
Ć1	Analiza słuchowa nagrań archiwalnych i rozpoznawanie regionalne (1,5 godz.) Warsztat analizy słuchowej: odsłuch i analiza wybranych nagrań muzyki ludowej (Ogólnopolska Akcja Zbierania Folkloru Muzycznego, archiwa ISPAN, nagrania z Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu). Ćwiczenia w identyfikacji regionu, gatunku pieśni, instrumentarium na podstawie nagrania. Omawianie charakterystycznych cech brzmieniowych każdego regionu.
Ć2	Warsztat wykonawczy pieśni ludowych — różne regiony (1,5 godz.) Praktyczna nauka wybranych pieśni ludowych z różnych regionów Polski (mazowiecka, kurpiowska, góralska, śląska, kaszubska). Ćwiczenia z zakresu manier wykonawczych: otwarty głos, zawołania, ozdobniki, tempo rubato, gwara. Samodzielne wykonanie pieśni w małych grupach; wzajemne słuchanie i informacja zwrotna.
Ć3	Warsztat tańców narodowych i regionalnych — rytm i charakter (1,5 godz.) Praktyczne zajęcia z rozpoznawania i realizacji ruchowej podstawowych kroków polskich tańców narodowych (polonez, mazur, kujawiak, oberek, krakowiak) — w zakresie wystarczającym do wprowadzenia ich w szkole podstawowej. Analiza rytmu charakterystycznego; ćwiczenia w prowadzeniu prostych układów tanecznych dla uczniów; dobór nagrań towarzyszących.

Ć4	Praca z tekstami źródłowymi i nutowymi (1,5 godz.) Analiza wybranych fragmentów z „Ludu” Kolberga — układ monografii regionalnej, notacja melodii, zapisy tekstów pieśni. Porównawcza analiza zapisów pieśni u różnych zbieraczy (Kolberg, Sobiescy, współczesne antologie). Ćwiczenia w odczytywaniu zapisu ludowego: rytmika wolna, melizmaty, mikrointonacja. Praca z tekstami Czekanowskiej i Dahliga — dyskusja nad tożsamością kulturową.
Ć5	Prezentacja zagadnienia regionalnego i kolokwium (1,5 godz.) Prezentacje studentów (ok. 10 min każda) — wybrany region, gatunek pieśni lub instrument ludowy; omówienie, dyskusja, wzajemna informacja zwrotna. Porównawcza analiza cytatu i stylizacji folkloru w muzyce artystycznej — przykład wybrany wspólnie. Kolokwium pisemne z treści wykładowych (terminologia, regiony, tańce narodowe, instrumentarium, Kolberg).

7. Literatura

Obowiązkowa	
1.	Sobieska J., Polski folklor muzyczny, wyd. 3 rozszerzone, red. P. Dahlig, Centrum Edukacji Artystycznej, Warszawa 2006.
2.	Bobrowska J., Polski folklor muzyczny: wybrane zagadnienia dla studentów uczelni muzycznych, Wydawnictwo Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego, Katowice 1989.
3.	Dahlig P., Muzyka ludowa we współczesnym społeczeństwie, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1987.
Uzupełniająca	
1.	Czekanowska A., Kultury tradycyjne wobec współczesności. Muzyka, poezja, taniec, Wydawnictwo Trio / Collegium Civitas, Warszawa 2008.
2.	Dąbrowska G., Tańczujże dobrze, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1991.
3.	Waluga A., Pieśń ludowa fundamentem edukacji muzycznej, Akademia Muzyczna im. K. Szymanowskiego, Katowice 2005.
4.	Kolberg O., Lud. Jego zwyczaje, sposób życia, mowa, podania, przysłowia, obrzędy, gusła, zabawy, pieśni, muzyka i tańce — wybrane monografie regionalne (wydania klasyczne i reprinty Ludowej Spółdzielni Wydawniczej / PWM).
5.	Sobiescy J. i M., Polska muzyka ludowa i jej problemy, red. L. Bielawski, Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Kraków 1973.

8. Metody dydaktyczne

A	METODY DYDAKTYCZNE DLA WYKŁADÓW (7,5 godz.):
•	Wykład problemowy z prezentacją multimedialną — mapy regionów etnograficznych, ikonografia instrumentów ludowych, archiwalne nagrania audio.
•	Wykład informacyjny z elementami konwersatorium — wprowadzanie terminologii etnomuzykologicznej, systematyki gatunków, sylwetek badaczy (Kolberg, Sobiescy, Czekanowska, Dahlig).
•	Demonstracja słuchowa i wizualna — prezentacja reprezentatywnych przykładów muzyki ludowej różnych regionów z komentarzem prowadzącego.
•	Analiza porównawcza cytat vs. stylizacja — prezentacja fragmentów dzieł Chopina, Moniuszki, Szymanowskiego, Lutosławskiego z jednoczesnym zestawieniem z materiałem ludowym.
B	METODY DYDAKTYCZNE DLA ĆWICZEŃ (7,5 godz.):

•	Ćwiczenia praktyczne z analizy słuchowej — indywidualne i zespołowe rozpoznawanie regionu / gatunku / instrumentarium na podstawie nagrań (Ogólnopolska Akcja Zbierania Folkloru Muzycznego, archiwa ISPAN, Festiwal w Kazimierzu).
•	Warsztat wykonawczy — praktyczna nauka pieśni ludowych z różnych regionów z uwzględnieniem właściwych manier wykonawczych (otwarty głos, zawołania, ozdobniki, tempo rubato, gwara).
•	Warsztat ruchowy — praktyczna nauka podstawowych kroków polskich tańców narodowych i regionalnych w zakresie użytecznym dla pracy w szkole podstawowej.
•	Praca z tekstem i zapisem źródłowym — analiza monografii regionalnych Kolberga oraz zapisów pieśni u Sobieskich i w antologiach współczesnych.
•	Metoda projektowa — samodzielne przygotowanie prezentacji zagadnienia regionalnego (region / gatunek / instrument); prezentacja na forum grupy z dyskusją i informacją zwrotną.
•	Peer review i dyskusja seminaryjna — wzajemne komentowanie wystąpień i wykonań, formułowanie pytań, argumentacja muzykologiczna.

9. Nakład pracy studenta

Rodzaj pracy	Liczba godzin
Zajęcia dydaktyczne (wykład 7,5 h + ćwiczenia 7,5 h)	15
Przygotowywanie się do zajęć (lektura podstawowych tekstów, odsłuch nagrań)	4
Konsultacje	1
Przygotowanie prezentacji zagadnienia regionalnego	2
Przygotowanie do kolokwium / zaliczenia	3
Łączny nakład pracy studenta w godzinach	25
Liczba punktów ECTS	1

10. Metody weryfikacji efektów uczenia się

Metoda weryfikacji	Weryfikowane efekty	Udział w ocenie
Kolokwium pisemne z wiedzy (forma: wykład, 7,5 godz.): Test sprawdzający znajomość terminologii etnomuzykologicznej, mapy regionów etnograficznych, polskich tańców narodowych, charakterystyki folkloru poszczególnych regionów, systematyki gatunków pieśni, instrumentarium ludowego, dorobku Kolberga i folklorizmu w muzyce artystycznej.	W1, W2, W3	40%
Rozpoznawanie słuchowe (forma: ćwiczenia, 7,5 godz.): Ćwiczenie praktyczne — identyfikacja regionu, gatunku pieśni, tańca lub instrumentu na podstawie nagrania audio. Zaliczane w trakcie ostatniego bloku ćwiczeniowego lub częściowo podczas zajęć.	W2, U1, U2	20%
Wykonanie praktyczne (forma: ćwiczenia, 7,5 godz.):	U1, U2	15%

Ocena samodzielnego wykonania wybranej pieśni ludowej z uwzględnieniem właściwych manier wykonawczych regionalnych oraz realizacji kroków wybranego tańca narodowego — w ramach warsztatów wykonawczych i ruchowych.		
Prezentacja zagadnienia regionalnego (ok. 10 min): Samodzielne opracowanie i przedstawienie na forum grupy wybranego regionu, gatunku pieśni lub instrumentu ludowego. Oceniane: zawartość merytoryczna, dobór materiału ilustracyjnego (nagrania, przykłady nutowe), jakość wystąpienia i dyskusji.	U2, K2	15%
Aktywność podczas zajęć (obserwacja ciągła): Udział w dyskusji seminaryjnej, komentarze do tekstów źródłowych, zaangażowanie w warsztatach wykonawczych i ruchowych, peer review występów kolegów.	K1, K2	10%

Forma i warunki zaliczenia	Zaliczenie z oceną. Warunkiem zaliczenia jest uzyskanie pozytywnej oceny z kolokwium pisemnego oraz wykonanie prezentacji zagadnienia regionalnego. Aktywność podczas zajęć i rozpoznawanie słuchowe uzupełniają ocenę końcową.
-----------------------------------	---

.....
podpis autora

.....
podpis Dyrektora kierunku EMMK